

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA
Bfv.X.1.300/2010/6. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2011. év január hó 31. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

A háborús bűntett miatt a terheltek ellen folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt hozzátartozója által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Miskolci Népbíróság NB.630/1945/44. számú ítéletét és a Népbíróságok Országos Tanácsa 712/1949/49. számú végzését megváltoztatja annyiban, hogy az I. rendű terheltet az ellene Nbr. 15. § 5. pontja szerinti népellenes bűntett miatt emelt vád alól felmenti.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 7.500 (Hétezer-ötszáz) forint bünygyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálati indítvánnyal érintett I. rendű terheltet a Miskolci Népbíróság az Nb.630/1945-44. számú, 1948. december 18-án kelt ítéletével bűnösnek mondta ki a Nbr. 15. § 5. pontjában meghatározott népellenes bűntettben.

Ezért őt főbüntetésül nyolc havi börtönbüntetésre, mellékbüntetésül politikai jogai gyakorlásának három évi felfüggesztésére ítélte.

A terhelt által 1945. december 22. napjától 1946. április 25. napjáig előzetes letartóztatásban töltött idővel a kiszabott szabadságvesztésből négy hónapot a népbíróság kitöltöttnek tekintett.

Ellenben az I. rendű terheltet az ellene a Nbr. 13. § 1. pontjába ütköző háborús büntett és a Nbr. 15. §-ának 3. pontja szerinti népellenes büntett vádja alól felmentette.

Az elsőfokú ítélet ellen a terhelt terhére, törvénysértő minősítés miatt, a Nbr. 13. § 2. pontjában meghatározott háborús büntett megállapítása és súlyosabb büntetés kiszabása érdekében a népügyész semmisségi panaszt jelentett be, melyet a Nép főügyészség (1949.Nfü.788. számon) fenntartott.

Az I. rendű terhelt és védője a bűnösség megállapítása miatt szintén semmisségi panasszal élt.

A Nép bíróságok Országos Tanácsa a NOT.V.712/1949/49. számú, 1949. december 15. napján meghozott végzésével a védelmi semmisségi panaszokat - mert azok ténykérdést érintettek - visszautasította. A népügyész semmisségi panaszát alaptalannak találta, ezért azt elutasította; így az elsőfokú határozat ezen a napon jogerőre emelkedett.

A jogerős ítéleti tényállás szerint az elsőfokú ítélet meghozatalakor 64 éves, miskolci lakos, nő, 2 gyermekes, Ludovika Akadémiát végzett, vagyontalan I. rendű terhelt 1944. júniusában légvédelmi tüzérüteg parancsnoka volt.

A tüzérüteg parancsnoksága egy borpincészetben nyert elhelyezést. Ebben a borpincészetben volt az ügy II. rendű terheltjének a lakása, és férjének a borászati felügyeleti irodája is.

A zsidóknak gettóba történt tömörítésekor, 1944. június elején, a június 2-i miskolci bombatámadás után, pontosan meg nem határozható napon, a sértett felkereste a lakásán a II. rendű terheltet, aki

neki régebbi ismerőse volt és vele elbeszélgetett, majd eltávozott. A II. rendű terhelt tudta, hogy a sértett sárga csillag viselésére kötelezett üldözött.

A sértett távozása után a II. rendű terhelt az emeleti lakásából lement férjének a földszinten lévő irodájába - amelyet az I. rendű terhelt irodájától csupán egy abba nyíló, nem bezárt ajtó választott el - és sírva elmondta férjének a sértett látogatását.

Az I. rendű terhelt ily módon értesülve a történetekről, beosztottját Sz.B.-t azzal a paranccsal küldte a sértett után, hogy hatósági közeggel igazoltassa, mert sok pénz van nála, kémgyanús. Sz.B. a parancsnak eleget tett; a sértett után futott, s miután a közelben rendőr nem volt, őt a borpincészet közelében lévő csendőrlaktanyába állította elő igazoltatás végett. Sz.B. akkor, amikor a sértett az igazoló iratait felmutatta még jelen volt, de látva, hogy reá már nincs szükség eltávozott.

A népbíróság álláspontja szerint az I. r. terhelt azzal, hogy utasítást adott Sz.B.-nak a sértett igazoltatására, a Nbr. 15. § 5. pontjában meghatározott népellenes büntett tényállási elemeit kimerítette.

A cselekmény tárgyi súlyának megítéléséhez azonban a bíróság szükségesnek tartotta még az alábbi tények rögzítését is:

A Sz.B.-nak kiadott parancs után az I. rendű terhelt utasította J.J.-t, hogy Sz.-t hívja vissza, azonban J. Sz.-t már nem érte utol.

Ezek után az I. rendű terhelt telefonon érdeklődött a sértett iránt a csendőrségen.

Továbbá J.L. tanú vallomása alapján tényként állapította meg azt is, hogy nevezett tanút hívták fel a csendőrlaktanyába a sértett igazolása végett, annak tisztázására, miért van nagy összegű pénz a sértettnél, majd egy civil ruhás csendőr J.L. társaságában a sértettet a városi adóhivatalba kísérte, onnan pedig az 1. gettóba kísérte.

Az adóhivatalban a sértett a nála lévő összeget adóra fizette be. Tényként rögzítette még, hogy a sértett nem az I. rendű terhelt feljelentése folytán került ki a 2. gettóba, ahonnan a többi üldözöttel együtt deportálták, ugyanis tanúvallomások (pl. S.F. nevű tanú is) igazolták, hogy a vádbeli eset után a sértett még kint járt a városban.

A Népbíróságok Országos Tanácsa másodfokú határozatának jogi indokolása szerint a cselekmény minősítése törvényes, mert az I. rendű terhelt cselekménye "közvetett adatszolgáltatásnak" tekintendő. Közömbös az, hogy rendőrrel vagy csendőrrel akarta igazoltatni a sértettet, mert 1944. nyarán, a zsidóság deportálásának küszöbén, a gettózások idején, mind a rendőrség, mind a csendőrség a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv volt.

* * *

A jogerős ügydöntő határozatok ellen a Be. 417. §-a (1) bekezdésének f) pontjában biztosított jogosultságánál fogva néhai I. rendű terhelt egyenesági rokona, leánya nyújtott be tartalma szerint a Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontjára alapozott felülvizsgálati indítványt, amelyben édesapja "rehabilitálását", felmentését kérte.

A Legfőbb Ügyészség részletesen indokolt írásbeli nyilatkozatában az indítványt alaposnak tartotta és az I. rendű terhelt felmentését indítványozta. (BF.79/2011.)

A Be. 420. §-a (1) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati indítványt a Legfelsőbb Bíróság öttagú tanácsban, és a Be. 425. §-a szerint megtartott nyilvános ülésen bírálta el.

A hozzátartozó a nyilvános ülésen a felülvizsgálati indítványát azzal indokolta, hogy apja csupán a szolgálati kötelességét teljesítette, amikor a sértettet igazoltatni akarta, emiatt pedig őt büntetőjogi felelősség nem terhelheti. Már csak amiatt sem, mert üldözött katona társait maga is mentette. Ezt a tényt a háború után az érintett bajtársai igazolták is, amire nézve egy korabeli okiratot is felmutatott.

A legfőbb ügyész képviselője írásbeli nyilatkozatával egyezően hangsúlyozta; az I. rendű terhelt kémgyanús személy igazoltatására adott parancsot. Ebből az utasításából nem lehet olyan következtetést levonni, hogy intézkedése azonosulást jelentett volna a származás miatti üldözéssel. Ilyen tényt az ítéleti tényállás sem tartalmaz.

Mindezekre figyelemmel a terhére rótt bűncselekményt sem valósította meg.

A védő az ügyészi indítvánnyal egyetértve szintén a terhelt felmentését kérte.

* * *

A felülvizsgálati indítvány az alábbiak miatt alapos.

A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslati jellegéből következően a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, a tényállás felülvizsgálati indítványban nem támadható. (Be. 423. § (1) bekezdése)

A tényálláshoz kötöttség elvéből adódóan azt, hogy a terhelt büntetőjogi felelősségének a megállapítása során megsértették-e a büntető anyagi jogi szabályokat, a Legfelsőbb Bíróság is kizárólag a támadott ítéletben rögzített tények alapul vételével vizsgálhatja.

A Be. 423. §-ának (2) bekezdésében foglalt előírás szerint a felülvizsgálati indítványt a megtámadott határozat meghozatala idején hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

A megtámadott határozat meghozatala idején a háborús és népellenes bűntettek elkövetőinek a felelősségre vonása érdekében megalkotott, a népbíráskodásról szóló 81/1945. ME. számú rendelet (a továbbiakban: Nbr.) volt hatályban.

A rendeletet még 1945-ben több másik ME. rendelet módosította és azt az 1945. évi VII. törvénycikk 1945. szeptember 16.-án törvényerőre emelte.

Az Nbr. a büntető anyagi jog általános részébe, különös részébe tartozó szabályokat és eljárási szabályokat is tartalmazott.

A népbíróság jogköre kiterjedt a polgári egyénekre és a fegyveres erő tagjaira is. (2. §)

Az abban meghatározott bűncselekményeket - ellentétben az akkor hatályos büntető törvénykönyv 1. §-ával - büntetni rendelte akkor is, ha azok a rendelet hatályba lépésekor már "befejeztettek" s befejezésük időpontjában büntethetők nem voltak. (1. §)

Ugyancsak általános szabályként írta elő, hogy az 1878. évi V. törvénycikk, (vagyis az akkor hatályos Btk.) első részében foglalt rendelkezések - amennyiben azok nem állnak ellentétben a népbírósági rendelettel - megfelelően alkalmazandók. (10. §)

Az I. rendű terhelt terhére a jogerős határozatban megállapított népellenes bűntettet az Nbr. 15. §-ának 5. pontja szerint az követte el, "aki a fasiszta és demokráciaellenes törekvéseknek vagy a társadalom egyes rétegei üldözésének célját szolgáló hivatalos szerv, párt vagy társadalmi szervezet besúgójaként működött, vagy annak számára adatokat szolgáltatott".

A népbíróság ez utóbbi fordulatot róttá fel a terheltnek.

A szóban lévő bűncselekmény - minthogy ezzel ellentétes szabályt a népbírószági rendelet nem tartalmazott - csak szándékosan volt megvalósítható, ugyanis a rendelet 10. §-a értelmében alkalmazandó Btk. 75. §-ában foglaltak szerint büntettet csak a szándékosan elkövetett cselekmények képeztek.

A törvényi tényállás megvalósításához tehát az elkövető tudatának át kellett fognia azt a körülményt, hogy a nép egyes rétegeinek üldözötteivel szemben, s az üldözés célját szolgáló hivatalos szerv, párt vagy társadalmi szervezet számára szolgáltat adatokat és a szándéka is erre irányult, ezt akarta.

A jogerős ítéleti tényállás szerint azonban a tűzér ezredes I. rendű terhelt nem a származása miatt, hanem azért adott utasítást a sértett hatósági közeggel történő igazoltatására, mert sok pénz volt nála, s őt ezért kémgyanúsnak tartotta.

A tényállás olyan adatot, miszerint az I. rendű terhelt tudta volna, hogy a sértett sárga csillag viselésére kötelezett személy, nem is tartalmaz. Az csak azt rögzíti, hogy ezt a II. rendű terhelt tudta; azt viszont már nem, hogy erről a férjének is beszélt volna, s így ezt a terhelt is megtudhatta.

Az irányadó tények szerint a sértettnél valóban nagyobb összegű pénz volt, amit utóbb az adóhivatalban adóra befizetett.

Az elkövetés ilyen körülményei mellett az I. rendű terhelt szándékos magatartására következtetni nem lehet. Ellentmond annak az a tény is, mely szerint utóbb még Sz. visszahívására is parancsot adott.

Megsértette tehát a büntető anyagi jogi szabályokat a népbírószág, amikor az I. rendű terhelt bűnösségét törvényi tényállási elem, a szándékosság hiányában megállapította.

A Legfelsőbb Bíróság ezért a felülvizsgálati indítványnak helyt adott és a megtámadott határozatokat a Be. 427. § (1) bekezdésének a) pontja alapján az I. rendű terhelte vonatkozó részében megváltoztatta. Nevezett terheltet az ellene népellenes büntett miatt emelt vád alól bűncselekmény hiányában a Be. 6. §-a (3) bekezdésének a) pontja értelmében felmentette.

A felülvizsgálati eljárásban a kirendelt védő díjával felmerült bűnügyi költséget a Be. 429. §-ának (1) bekezdésére figyelemmel az állam viseli.

Az ítélet elleni fellebbezést a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatának lehetőségét a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja.

Az ismételt felülvizsgálati indítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Be. 418. §-ának (3) és 421. §-ának (3) bekezdésein alapszik.

Megjegyzendő még, hogy I. r. terhelt a börtönbüntetését - az általa előzetes letartóztatásban töltött időn túlmenően - 1950. január 5. napjától 1950. március 16. napjáig töltötte.

Budapest, 2011. január 31.

Dr. Kónya István s. k. a tanács elnöke, Dr. Horváth Ibolya s. k. előadó bíró, Dr. Akác József s. k. bíró, Dr. Katona Sándor s. k. bíró, Dr. Varga Zoltán s. k. bíró

A kiadmány hitelével:

*bíróági tisztviselő
MTné*